

A CONSTRUCCIÓN DO PORTO EXTERIOR ESTÁ ESTRAGANDO A ZONA CON MAIOR BIODIVERSIDADE

A DESTRUCCIÓN DO PATRIMONIO ECOLÓXICO DA RÍA DE FERROL

Prof. Dr. Francisco J. Cristobo*

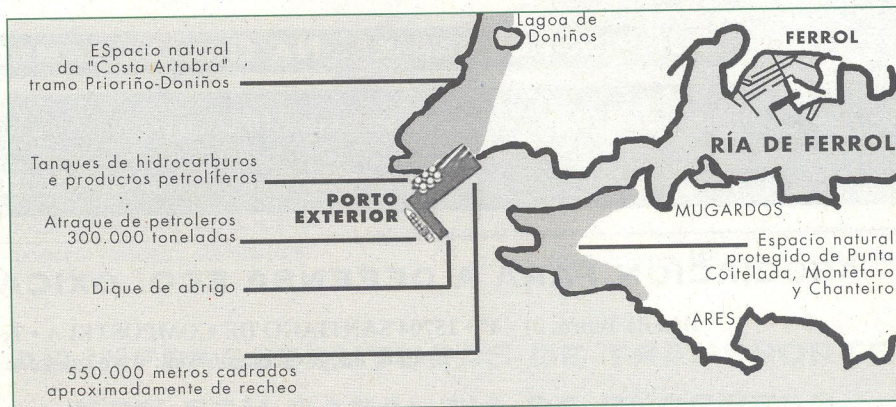
A RÍA DE FERROL ALBERGA UNHA ELEVADA DIVERSIDADE BIOLÓXICA. PROBA DISO É QUE SE TEÑAN DESCOBERTO NELA NADA MENOS QUE 18 ESPECIES NOVAS PARA A CIENCIA, O QUE NON TEN ACONTECIDO EN NINGUNHA OUTRA RÍA GALEGA. A RIQUEZA ECOLÓXICA DA RÍA FERROLÁ ESTÁ A PERDERSE POR CAUSA DE MÚLTIPLES AGRESIÓNS (CONTAMINACIÓN, RECHEOS,...). A MÁIS RECENTE É A CONSTRUCCIÓN DO NOVO PORTO DE FÉROL NA ÁREA DE MAIOR BIODIVERSIDADE DA RÍA, ZONA EXCLUÍDA DA PROPOSTA PARA A REDE NATURA 2000 POLA CONSELLERÍA DE MEDIO AMBIENTE PARA FACILITAR A CONSTRUCCIÓN DO PORTO. O XEFE DA ESTACIÓN DE BIOLOXÍA MARIÑA DA GRAÑA DENUNCIA NESTE ARTIGO O GRAVÍSIMO IMPACTO AMBIENTAL NEGATIVO DO PORTO EXTERIOR DE FERROL E A PROGRESIVA DETERIORACIÓN DUNHA RÍA PARTICULARMENTE MALTRATADA DA QUE VIVEN MOITAS FAMILIAS.

En abril, apareceu unha nova na prensa, dunha banda indignante, e doutra demagóxica e enganosa para a opinión pública. Tratábase de que, en resposta a unha pregunta do deputado no Congreso Francisco Rodríguez, o goberno respondeu que o impacto ambiental do porto de Canelas non é grave e que un programa de vixilancia durante o desenvolvemento da intervención garante o cumprimento das condicións ambientais impostas polo Ministerio de Medio Ambiente.

SEN ENTRAR A VALORAR OS POSIBLES BENEFICIOS ECONÓMICOS, E ESTÁ CLARO QUE ALGUÉN VAI GAÑAR MOITOS CARTOS COA OPERACIÓN, OS PREXUIZOS QUE XA ESTÁ A CAUSAR Á RÍA DE FERROL A CONSTRUCCIÓN DO PORTO EXTERIOR NON FORON TIDOS EN CONTA NIN O MÁIS MÍNIMO

¿Como pode dicirse semellante insensatez por parte do executivo, cando están sendo sepultadas por milleiros de toneladas de pedra e terra, e polo tanto desaparecendo para sempre, os ecosistemas de maior biodiversidade e maior riqueza de toda a ría?

Cando se fala do impacto que o porto exterior causará sobre a ría, especúlase con cousas como o cambio das correntes, a modificación dos fondos, a sedimentación das terras que

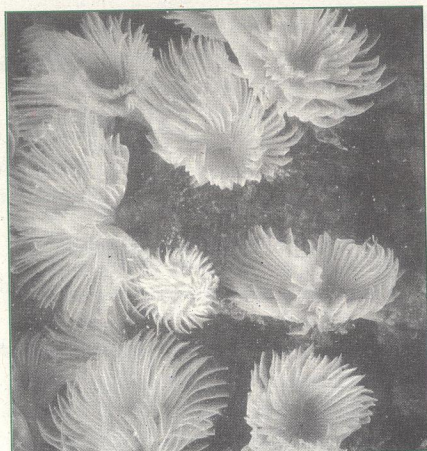

están sendo vertidas sen control nin barreira ningunha (contra o que a lei establece), ou os efectos sobre os bancos marisqueiros. Pero hai aspectos que son de capital importancia pola súa transcendencia e nos que moi poucas persoas se paran a pensar, como é o feito de que nada menos que

1.500.000 m² do dominio mariño están sendo recheados con terra. Un millón e medio de metros cadrados de superficie gañada ó mar na zona de máis importancia ecolóxica e onde se concentra un maior número de especies de animais e algas. Unha zona que constitúe unha importante área de cría para crustáceos, moluscos cefalópodos e peixes, que cando medran repoboan outros enclaves da ría.

UN ESTUDIO DE IMPACTO AMBIENTAL A MEDIDA

¡Pero se se fixo un estudio de impacto ambiental!, dirán algúns. Pois si, a lei obriga a isto, pero non nos enganemos, o estudio pon o que os promotores do proxecto queren que poña, xa que non está feito por un organismo independente. Calquera entendido nestes temas que ollase o devandito estudio vería unha extensísima memoria feita sen o mais mínimo rigor científico, centrándose en cousas

En moi poucos lugares da costa de Galicia se atopan, en grande cantidade, especies como os espectaculares vermes flor *Bispira voluta-cornis*, fotografados na ría de Ferrol

Francisco J. Cristóbal

O conxunto de animais, algas e minerais da ría de Ferrol é un patrimonio de incalculable valor que está a ser destruído.

secundarias e obviando as principais, carecendo de toda independencia e método, para concluír, en resumo, que todo está moi ben e que os posibles impactos carecen de importancia e que todo vai seguir coma sempre. ¡Pois non! Sen entrar a valorar os posibles beneficios económicos, e está claro que alguén vai gañar moitos cartos coa operación, os prexuízos que xa está a causar á ría a construción do porto

exterior non foron tidos en conta nin o máis mínimo.

A Ría de Ferrol, por sorte, é unha das mellor estudadas de Galicia, principalmente debido ós traballos do Profesor Urgorri. A modo de resumo, a día de hoxe, publicáronse 104 artigos en revistas científicas, realizáronse 21 proxectos de investigación subvencionados, 13 Teses de Doutoramento e 11

V. Urgorri

O porto exterior da ría de Ferrol está a sepultar a zona máis importante no que se refire a variedade de especies.

Tesiñas de Licenciatura e presentáronse 112 comunicacións en Congresos nacionais e internacionais. Todo isto representa un coñecemento faunístico e florístico da ría moi profundo e que a propia Administración non ten en conta aínda que é ela a que financia estes proxectos.

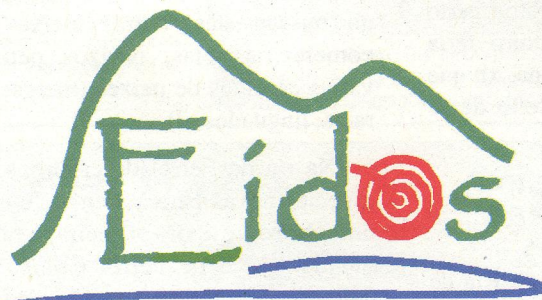
Toda esta información non foi tida en conta para o nefasto estudo de impacto ambiental do porto exterior de Ferrol. Das 732 especies de animais e 295 especies de algas presentes na área estudada, só se contemplan no estudio 34 e 7 respectivamente. ¿Os motivos?.

Está claro que, dunha banda, non interesa que se saiba demasiado desa riqueza ecolóxica e, pola outra, a baixa cualificación do equipo redactor. Con isto non quero que se entenda que algunhas das persoas que traballaron nel non son profesionais nos seus respectivos eidos, pero outras, a teor do que se reflicte na memoria, teñen un coñecemento moi escaso dos ecosistemas da Ría de Ferrol, o seu funcionamento, e a súa importancia ecolóxica, e aínda por riba, non están ben informados nin consultaron a información mais básica xa publicada.

Francisco J. Cristóbal

Menos dun 5 % das especies animais e dun 3 % das algas foron tidas en conta no estudio de impacto ambiental do porto exterior de Ferrol.

CONSULTORA DO PATRIMONIO
NATURAL E CULTURAL

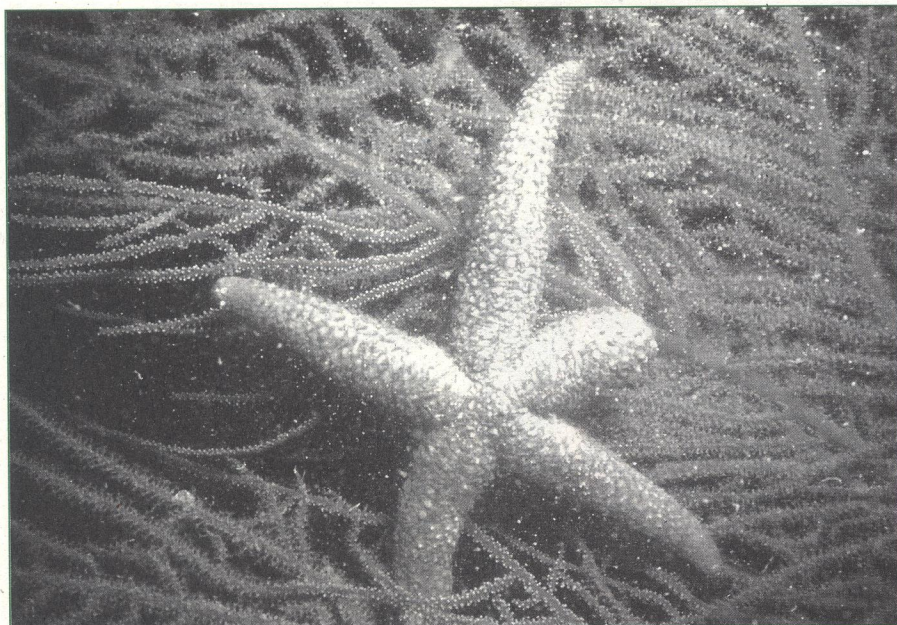
- Estudio e Xestión do Patrimonio Natural e Cultural.
- Realización dos PORN (Planos de Ordenación dos Recursos Naturais).
- Xestión Ambiental.
- Ordenación e Xestión Agro-forestal.
- Axenda 21 Local.
- Inventarios e Catálogos de Bens Culturais.

Isidoro Queimaliños, 31
36.800 Redondela (Pontevedra)
Tel: 986 405 001 / 678 702 683
eidosconsult@navegalia.com

Francisco J. Cristóbal

Nalgunhas zonas da ría xa se empezaron a detectar os efectos dos vertidos terríxenos sobre as poboacións de organismos que viven fixados ó fondo.

Francisco J. Cristóbal

Os fondos rochosos das beiras da ría na súa parte externa teñen unha alta biodiversidade con especies que son pouco frecuentes noutras zonas e noutras rías.

OS FONDOS ROCHOSOS DA PARTE EXTERNA DA RÍA DE FERROL POSÚEN UNHA DIVERSIDADE BIOLÓXICA MOI ALTA. NA RÍA FERROLÁ DESCOBRÍRONSE 18 ESPECIES NOVAS PARA A CIENCIA, É DICIR, DESCRUBÍRONSE POR PRIMEIRA VEZ NO MUNDO NA RÍA DE FERROL

Calquera persoa poría o grito no ceo se, mañán mesmo, unha empresa petroquímica ou inmobiliaria ou do tipo que sexa, pretendese sepultar con cemento e pedras o Parque Nacional de Doñana ou as Illas Cíes para facer unha planta química, un vertedoiro de lixo, unha cementeira ou unha urbanización de apartamentos. Se se fixese o

mesmo que na nosa ría, o estudio de impacto ambiental viría a concluír que os impactos serían mínimos, xa que non hai especies que se consuman, e que as construcións non van cambiar os ventos. Se me apuran, estou certo de que diría que o vertedoiro tería efectos positivos para a fauna, xa que moitas gaivotas terían un xeito de se alimentaren máis doado.

O RICO PATRIMONIO ECOLÓXICO DA ÁREA EXTERNA DA RÍA

O patrimonio ecolóxico da Ría de Ferrol abrangue a fauna, a flora e a xea de tódalas ribeiras e dos fondos. A súa conservación depende de que os ecosistemas permanezan inalterados para

que as especies sigan ocupando os mesmos nichos ecolóxicos que ocuparon sempre. Esta riqueza tiña ata o de agora a súa máis importante reserva na área externa da ría, entre o Rabo da Porca ou Punta de San Carlos cara ó Pieiro, xa que comprendía a parte de costa que mantiña a beiramar mellor conservada e non alterada, ademais de corresponder á máis batida.

Nestas zonas, a beiramar de rocha granítica esténdese ata os 25-30 m de profundidade. Nos 12 ou 15 primeiros metros achamos o bosque laminariano de grandes algas de golfo, que alberga unha alta biodiversidade de animais: esponxas, corais, babosas mariñas de vistosas cores que se alimentan das esponxas, gusanos, ourizos, estrelas, e moitos outros organismos que serven de alimento a outras especies, ademais de ás especies de interese comercial como polbos, nécoras e santiaguíños. Tamén acolle moitas especies de peixes propias de fondos rochosos: pintos, maragotas, cabras e outras especies de pequenos peixes.

Máis para abaixo, en canto desaparecen as algas, entre 15 e 30 m, abundan outros animais como esponxas, gorgonias brancas, gorgonias encarnadas, pequenos e vistosos caramuxos que se alimentan das gorgonias e can-grexos semellantes a pequenas e delgadas centolas. As fanecas viven nesta zona en grupos baixo grandes pedras ou en pequenas covas. Hai que destacar tamén que nesta zona, nas puntas máis saíntes do Segaoño, Coitelada e os dous Pieiros, vive unha comunidade característica de augas moi batidas, que non se atopa no resto da ría.

En xeral, todos estes fondos rochosos son de moi alta biodiversidade. O resto desta extensa zona exterior ocúpao un extenso areal no que se agachan enterrados chirilas, caramuxos que buscan estas e outras ameixas para comelas, estrelas, ourizos petos e varias especies de peixes (melgachos, raias, linguados,...).

Na ría de Ferrol describíronse 18 especies novas para a ciencia, é dicir, descubríronse por primeira vez no mundo na ría de Ferrol e hoxe son coñecidas por toda a comunidade científica internacional. Ningunha outra ría de Galicia ten semellante número de especies novas. A máis recente descuberta é *Trachytodania ferrolensis*.

Francisco J. Cristóbal

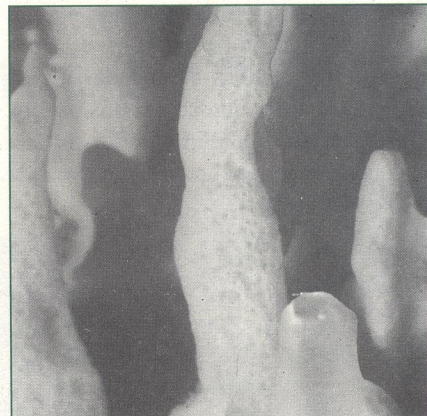
Este cangrexo do xénero *Inachus* vive asociado con outras especies como a anémona, que lle procura protección, e algúns esponxas, que pon enriba do caparazón para camuflarse.

Nos últimos anos, os gobernos esforzándose en lanzar mensaxes cara á opinión pública sobre o importante que é a protección da natureza e a conservación da biodiversidade. Case tódalas persoas que se adican á política ou á administración saben o que é a natureza, e poderían soltar unha disertación disfrazada nos máis dos casos dun falso ecoloxismo, pero a maioría deles só saben que a biodiversidade é un tema que vende moito nestes tempos e que é importante falar dela, xa que isto si que pode dar votos. A biodiversidade é por definición a diversidade da vida ou, para que se entenda mellor, a variedade de seres vivos que viven nunha área determinada. E no caso que nos atinxe aquí, a biodiversi-

dade é a riqueza de especies animais e vexetais da ría de Ferrol, un patrimonio natural de incalculable valor que está nestes momentos en perigo de desaparición.

A DETERIORACIÓN DA RÍA AMEAZA O MARISQUEO

Os ecosistemas da ría son as comunidades de organismos que viven nuns ambientes determinados, nos que existen numerosas relacións, entre a intensidade e variación de determinados factores ambientais e a abundancia de determinadas especies que se inflúen mutuamente. En consecuencia, en ecosistemas como dos que aquí estamos a falar, toda a comunidade de organismos vese sometida a unha selección

Francisco J. Cristóbal

As cores e formas das esponxas, así como os ambientes nos que se atopan, son extremadamente variados e orixinais

devida ás características locais do ambiente. E son precisamente as características especiais e particulares que ten a ría de Ferrol o que fan que sexa un contorno natural único cunha elevada biodiversidade.

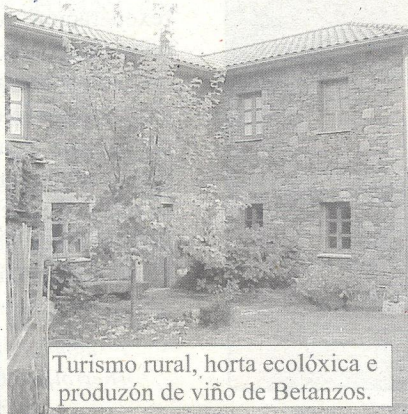
A destrución dos hábitats, os cambios de correntes e as condicións hidrodinámicas, os recheos indiscriminados, as alteracións dos fondos, os vertidos de augas sen depurar, os herbicidas e produtos químicos que se usan indiscriminadamente na agricultura, a contaminación das industrias... son, entre outros, os factores que determinan a progresiva deterioración das condicións ambientais da ría. Non só corren un grave perigo de desaparición moitas das especies que viven

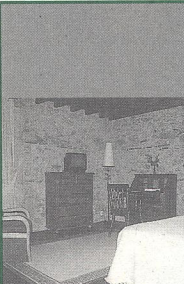
Casa Pousadoira

Fermosa casa tradicional restaurada. Situada a 15 Km do parque natural Fragas do Eume e a 8 Km da Praia Grande de Miño e a 800 m do río Lembre. Ademais Adegas Pousadoira foi a primeira adega en sacar ao mercado Viño de Betanzos etiquetado e hoxe é o máximo exponente dos Novos Viños de Betanzos.

Tlf. e fax.: 981-195118.
Móvil: 629-280565

Turismo rural, horta ecolóxica e produción de viño de Betanzos.

16/1 - 14/12
4 HDb

Rural Trelles, S.L.
Castiñeiro do Lobo, 2
15229 Ames
Telf.: 981.891.766
Móvil: 687.907.446

A OLIVEIRA

GRUPO

B

DV

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

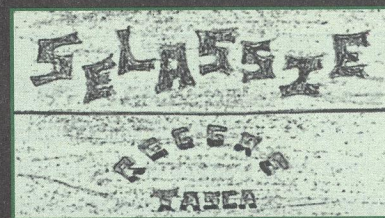
Bar Orellas

Tapas e Racións

Rúa da Fonte - ORDES - Tel: 981 680 253

PARQUE MUNICIPAL, 32
ORDES (A CORUNA)

nela, senón tamén aquelas que atopan unhas condición favorables e, polo tanto, viven nunhas densidades elevadas, como así pode ocorrer nos bancos marisqueiros, coa diminución da súa capacidade de rexeneración.

**A DESTRUCCIÓN DOS HÁBITATS,
OS CAMBIOS DE CORRENTES
E DAS CONDICIÓNS
HIDRODINÁMICAS, OS RECHEOS
INDISCRIMINADOS, AS
ALTERACIÓNS DOS FONDOS,
OS VERTIDOS DE AUGAS SEN
DEPURAR, OS HERBICIDAS E
PRODUCTOS QUÍMICOS QUE
SE USAN INDISCRIMINADAMENTE
NA AGRICULTURA, A
CONTAMINACIÓN DAS
INDUSTRIAS... SON ALGÚNS
DOS FACTORES QUE DETERMINAN
A PROGRESIVA DETERIORACIÓN
AMBIENTAL DA RÍA**

Outra cuestión a ter en conta é o que vai pasar co marisco. Os bancos marisqueiros de fondos brandos da ría, traballados polas tres Confrarías de pescadores, son 18. 7 deles están

Francisco J. Cristobo

Os bosques das algas que coñecemos como laminarias ou golfos que se atopan na zona exterior da ría teñen unha gran importancia ecolóxica polo papel que desempeñan nas cadeas alimentarias como produtores primarios e como zona de protección para moitas especies.

incluídos dentro dos límites da Confraría de Mugardos, 1 trabállase a pé e 2 a flote e 4 presentan zonas de marisqueo a flote e a pé. Na Confraría de Barallobre encóntranse 5 bancos, 2 de a pé e 3 de a flote. Na Confraría de Ferrol atópanse 6 bancos, 2 de a pé e 4 de a flote. Os bancos traballados a flote ou infralitorais de libre marisqueo están sendo explotados por máis dunha Confraría, como ocorre no

banco de As Pías ou o da vieira, onde traballan mariscadores de Ferrol e Barallobre. Os bancos de vieira levan varios anos pechados por mor da toxina amnésica, polo que ningunha vieira desta ría debería ser consumida polos riscos para a saúde que a toxina amnésica pode presentar, ata que a Consellería de Pesca e Asuntos Marítimos o autorice tras face-las correspondentes análises.

Pois ben, destes bancos poderíanse falar moitas cousas e analizar polo miúdo, pero baste dicir que o banco de maior produtividade de ameixa babosa de Galicia é o banco das Pías, do que viven moitas familias de toda a ría. A riqueza deste banco radica fundamentalmente na súa capacidade de rexeneración, a densidade de individuos e as condicións ambientais que se dan nesa parte da ría con características moi oceánicas en canto os niveis de osíxeno e a salinidade. En canto estas condicións comecen a cambiar ¿quen pode dicir que o futuro destes mariscadores non se está comprometendo polo peche da boca da ría?

** O Prof. Dr. F.J. Cristobo é xefe da Estación de Bioloxía Mariña da Graña (Ferrol) da Universidade de Santiago (<http://www.usc.es/ebmgusc>).*

Francisco J. Cristobo

Especies moi sensibles e moi escasas corren risco de desaparecer ó sepultárense os enclaves nos que viven.

ADEGA EN DEFENSA DA RÍA DE FERROL

ADEGA, a través da súa delegación na comarca de Trasancos, ten desenvolvido múltiples actuacións en contra do porto exterior de Ferrol e da instalación da planta regasificadora de REGANOSA S.A. na ría de Ferrol, tanto no emprazamento previsto, no enorme recheo feito por Forestal del Atlántico (do Grupo Toxeiro) en Mugardos, como no porto exterior, opción defendida por algunhas institucións e organizacións sociais e políticas (ver Cerna 32).